

“Moge uw levensweg bezaaid zijn met bloemen”

Hendrikus Guani Celestino Antonius Zanoli (1896-1945)

Begin mei 1987 is Z.K.H. Prins Bernhard aanwezig in Eemnes. Hij is daar met de ambassadeurs van Engeland en Australië en afgevaardigden van de regeringen van Amerika en Canada, voor de onthulling van het vrijheidsmonument. Het monument bestaat uit vijf in brons gegoten kinderfiguren. Op de sokkel staan de namen van de mensen uit de gemeente Eemnes die om het leven zijn gekomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. De namen van de bemanningsleden van de Lancaster bommenwerper die neerstortte in Eemnes staan ook op het monument. Na de onthulling blijkt al snel dat er een naam ontbreekt: die van de in Mauthausen omgekomen anarchosyndicalist Henk Zanoli.

Voor een verklaring moeten we terug naar Zwitserland in de negentiende eeuw. De stamvader van de Nederlandse tak van de familie Zanoli is Giorgio Giacomo Zanoli, die in 1866 wordt geboren te Gordevio, in het kanton Ticino. Dit kanton behoorde in een nog verder verleden tot de Noord-Italiaanse gebieden en tot de dag van vandaag is de voertaal er Italiaans.

Giorgio zou volgens de familie verhalen rond 1890 lopend via de Alpen naar Nederland gekomen zijn. In Nederland ontmoet hij de onderwijzeres Geertruida Alida Maria Blanke. In 1893 trouwen zij en vestigen zich in Hilversum. Giorgio werkt als schoorsteenveger, maar uit advertenties in de lokale kranten blijkt dat hij daarnaast ook andere bronnen van inkomsten heeft. Zo adverteert hij in 1905 met de tekst: ‘Instrument-Slijperij en Polijsterij à la Italiéna. Beste adres voor het slijpen van messen, scharen, enz.’

De voettocht van Giorgio naar Nederland past goed in de trend van de tweede helft van de negentiende eeuw, een tijd waarin veel schoorsteenvegers uit het grensgebied van Italië en Zwitserland naar Nederland trekken. Zo is bijna veertig procent van de Italianen die tussen 1860 en 1880 naar Amsterdam en Rotterdam komen schoorsteenveger.

In 1907 doet de Hilversumsche Courant op verhalende wijze verslag van een grote Sinterklaasoptocht die georganiseerd is door ondernemers:

‘Zanoli heeft een praalwagen met een schoorsteen waar een schoorsteenveger uit kruipt. [...] De drager van dezen naam is een Italiaan. Als jelui nog wat van de aardrijkskunde onthouden hebt, moet je weten, dat tot de voortbrengselen van Italië behoren: wijn, zijde, citroenen, amandelen, granen, oranje-appelen, olie en..... Schoorsteenvegers.’ Zanoli wordt kennelijk gezien als Italiaan, maar lijkt wel volledig opgenomen in de Hilversumse samenleving.

In 1910 verhuist het gezin van Hilversum naar Laren. Daar zal Giorgio in 1915 op 48-jarige leeftijd overlijden.

Uit het huwelijk van Giorgio Zanoli en Geertruida Blanke worden twaalf kinderen geboren. Hendrikus ‘Henk’ Guani Celestino Antonius Zanoli (1896) is het derde kind. In 1917 treedt Henk in het huwelijk met Johanna Jacoba Smit, door hem liefkozend Joop genoemd. Samen krijgen zij zes kinderen: twee dochters, Alida Geertruida en Geertruida Maria, en vier zonen: Giorgio Wilhelmus, Hendrikus Antonius, Johannes Jacobus en Wilhelmus Giacomo Piëtro Giorgio. Alle kinderen hebben de Zwitserse Nationaliteit. De BEL-Courant, de lokale krant voor Blaricum, Eemnes en Laren, schrijft regelmatig over Zanoli. Zelf schrijft hij ook vaak in deze krant. Uit de krantenberichten komt een beeld naar voren van een sociaal betrokken man, die soms impulsief kan zijn.

De eerste vermelding is een opmerkelijke. Zanoli is vader van vier kinderen en blijkbaar werkloos als hij in 1924 samen met zijn broer en een vriend een inbraak pleegt in villa Fokje te Blaricum. Tijdens de rechtszaak blijkt er ook een politieke reden achter de inbraak te zitten. Dat komt goed naar voren in de dialoog tussen de president van de rechtbank en de medeverdachte van Zanoli, die woordelijk in de krant is overgenomen. “Hoe is u tot de daad gekomen?” [...] Ik was zonder werk. Ik had geldgebrek. President: Maar dat is toch geen reden tot diefstal? [...] Dat drijft wel. Wij meenden – en ik speciaal met Zanoli – dat wanneer wij werkloos waren, ’t als sociaal revolutionairen onze plicht was om te nemen wat wij van onze klassevijanden konden krijgen om in ons levensonderhoud te voorzien. Dit is de

achtergrond van onze daad." Zanolì beaamt dat dit meespeelde. Zijn advocaat wijst erop dat Zanolì slechts tweehonderd gulden geprofiteerd heeft van alles wat hij gestolen heeft, en dat hij dat geld grotendeels op onbaatzuchtige wijze besteedde. Toch krijgt hij een half jaar cel opgelegd met aftrek van voorarrest.

OPROEPING
Allen, die mede willen werken om een
Neutraal Ziekenfonds
voor Laren en Blaricum
op te richten, worden door deze beleefd verzocht
om op **Donderdag 9 Juni a.s. 's avonds**
8 uur, een vergadering bij te wonen in het
Stations-Hôtel.
HET VOORLOOPIG COMITÉ.
Laarder Courant De BEL - 3 juni 1927

Eind jaren twintig is Henk Zanolì veel in het nieuws met de oprichting van een neutraal ziekenfonds. Tijdens een bespreking daarover zegt een van de medeoprichters: "Dat is niet zo eenvoudig, Zanolì, daarvoor komt heel wat kijken." "Dat weet ik jongen", was Zanolì's bescheid, "maar als jij en ik zoiets aanpakken, dan komt het voor elkaar."

Zanolì pleit voor een neutraal ziekenfonds, want: "Er zijn geen Protestantsche, Roomsche Katholieke of roode zieken; er zijn alleen zieken die genezen moeten worden op de snelste en beste manier."

Op 10 juni 1927 wordt het Neutrale Ziekenfonds voor Laren-Blaricum opgericht en neemt Henk Zanolì plaats in het voorlopig bestuur. In oktober wordt het ziekenfonds definitief opgericht. Daar blijkt later wel wat creatief boekhouden aan te pas te zijn gekomen: 'We hebben intusschen nog een paar conferenties met dokters en apothekers gehad en we zijn wat honoreering betreft vrijwel tot overeenstemming gekomen. Hunnerzijds werd echter ook een eisch gesteld en wel dat we minstens 200 leden moesten hebben alvorens ze zich aan het fonds wilden verbinden. Intusschen kunnen we wel mededeelen dat we dat aantal bereikt hebben en dus niets meer de oprichting in de weg staat.' Dat laatste blijkt vooral bluf van de kant van Zanolì en het bestuur geweest te zijn om de oprichting er doorheen te drukken. Uit de halfjaarcijfers van mei 1928 blijkt dat er bij de oprichting van het fonds slechts vijftien leden waren. Na een jaar zijn er ongeveer driehonderd leden en blijkt de bluf van Zanolì goed te zijn uitgedrukt.

In 1930 ontstaat, hoewel het ledental inmiddels richting de vijfhonderd gaat, grote onrust. Tijdens de jaarvergadering van het ziekenfonds weigert Zanolì deze voor te zitten vanwege een meningsverschil met het bestuur. Er is een ingezonden brief waarin hij het voorzitterschap neerlegt. Zanolì woont de vergadering wel bij, maar wil niet over het meningsverschil uitweiden omdat er te weinig leden aanwezig zijn. Wel neemt hij het op voor de bode van het fonds: 'De heer Zanolì merkt op, dat het bestuur niet het recht heeft den bode in geval van ziekte aan de kant te zetten. Dat is niet moreel. [...] Zanolì stelt voor den bode door te betalen bij ziekte en dat het fonds zich tegen de kosten zal verzekeren. Na zeer uitvoerige discussies wordt met algemeene stemmen besloten dat de bode doorbetaald zal worden.'

Wat het meningsverschil met het bestuur inhoudt blijkt later uit een ingezonden brief van Zanolì in de BEL-Courant. Hierin haalt hij uit naar de zittende penningmeester van het ziekenfonds. De vorige penningmeester zou onder druk gezet zijn om te bekennen dat hij verantwoordelijk was voor een tekort in de kas. 'Voor mij staat de onschuld van de betrokken penningmeester volkomen vast.' In een bijzondere algemene ledenvergadering wordt uitvoerig gesproken over het probleem. Er wordt gesteld dat er bij de penningmeester 'geen sprake is van fraude, maar, ronduit gesproken, van domheid.'

De breuk tussen Zanolì en bestuur wordt definitief als Zanolì met een groep leden een vergadering beleggt met als doel de aanstelling van een nieuwe voorzitter, schorsing en ontheffing van het zittende bestuur, hoofdelijk aansprakelijk stellen van de geschorste functionarissen, bespreking van juridische maatregelen tegen de penningmeester en het kiezen van een nieuw bestuur. In de bijzonder tumultueuze ledenvergadering die hierop volgt krijgt het bestuur de aanwezige leden echter achter het gevoerde beleid en vóór het roeyment van Zanolì en zijn medestanders, die al aan het begin van de vergadering door twee politieagenten de zaal uit worden gezet. Hierna is de rol van oprichter Zanolì bij het ziekenfonds uitgespeeld.

Openbare Vergadering
op het Kermisterrein aan het Zevenend te Laren
Dinsdag a.s. 12 Juli 's avonds te 8 uur, over
Genève, Volkenbond en
het dreigend Oorlogsgevaar.
Sprekers van verschillende politieke richting zullen
dit onderwerp behandelen
Entrée vrij Debat vrij
Het Agit. comité tegen den oorlog:
COR SCHNITZLER, I.A.M.V. - T.J. WOUTERS C.P.
P. VAN PRAAG, O.S.P. - H. ZANOLI, An. Synd.
R.K. Volkspartij en S.D.A.P. zijn ook tot medewerking uitgenoodigd.

Laarder Courant De BEL - 8 juli 1932

Inmiddels is de economische crisis van de jaren dertig uitgebroken en wordt Henk Zanolì politiek actiever. In 1932 is hij een van de initiatiefnemers van de Actie der Werklozen in Laren. Tijdens een vergadering in de deel van café De Boerenhofstee overlegt men hoe de positie van de werklozen verbeterd kan worden. Er wordt met name fel van leer getrokken tegen de raadsleden die vijanden van het proletariaat genoemd worden. 'In Laren moet een eenheidsfront komen van werklieden en kleine middenstanders, kortom van uitgebuiten.' Men moet 'in massa betogen, vrouwen en kinderen inclusief.' Voorgesteld wordt onder meer dat werklozen tijdelijk geen elektriciteitsrekening meer moeten krijgen en dat de beloning in de werkverschaffing verhoogd moet worden.

In juli 1932 is Henk Zanolì een van de sprekers tijdens een openbare vergadering van het Agitatiecomité tegen den Oorlog op het kermisterrein in Laren. Het thema is Genève, de Volkenbond en het dreigende oorlogsgevaar. Zanolì wordt aangekondigd als anarchosyndicalist¹. Ondanks de voortdurende regen wonen enige honderden belangstellenden de bijeenkomst bij. Het kapitalisme krijgt de schuld van de Eerste Wereldoorlog en de economische crisis: 'oorlog als de volmaakte waanzin, waarbij slechts de grootkapitalisten belang hebben.'

¹ Anarchosyndicalisme is een beweging die de arbeiders via vakbonden wil opleiden tot het leven in een stateloze anarchistische zelfgestuurde samenleving. Het anarchosyndicalisme is de enige massavariant van de anarchistische beweging in de geschiedenis en had vooral veel aanhang in de

eerste decennia van de twintigste eeuw. Bron: Anarcho-syndicalism in the 20th Century door Vadim Damir (2010).

Als in september wederom een bijeenkomst wordt georganiseerd, wordt deze door de burgemeester verboden. Toch zijn ongeveer honderd personen aanwezig. Vanwege het verbod wordt de bijeenkomst te elfder ure verplaatst naar het terrein van een autolakkerij. De voorzitter opent de bijeenkomst aldaar met de woorden dat “de bedoeling was een ordelijke vergadering te houden en het licht te laten vallen op problemen van dezen tijd, waarvoor velen nog ten onrechte de ogen gesloten houden.” Als eerste spreker voert Zanoli het woord. In de BEL-Courant staat dat hij ‘er op wees dat de pleziermakende gemeente danste op een vulkaan, gezien de internationale bewapeningswedstrijd, die in vollen gang is. Hij betoogde voorts, dat de economische oorlog, zoals die onder ‘t huidige kapitalistische stelsel wordt gevoerd, noodzakelijk tot gevolg moet hebben, een militaire oorlog, die veel menschonterender en verschrikkelijker zal zijn dan de oorlog van 1914. [...] De arbeidersklasse is in deze het kind van de rekening en dient met alle kracht te werken voor de sociale revolutie. De arbeiders moeten het kapitalisme niet met wapenen in de hand bestrijden doch het in de wortels aantasten. Niet met een burgeroorlog, maar met een economischen oorlog in de fabrieken en de werkplaatsen.’

Henk Zanoli werkt zich in deze jaren ook op tot rechtskundig adviseur en begint een bureau voor rechtskundige bijstand aan de Schapendrift in Laren. Aanvankelijk drijft hij dit bureau met een partner, later alleen. In de jaren dertig staan wekelijks advertenties in de lokale krant: ‘Bureau voor Arbeidsrecht Homan-Zanoli. Behandelt alle strafzaken, civiele procedures, dubieuze posten.’ Volgens de familie laat hij zich door armlastige mensen regelmatig betalen in natura. Een teken van zijn sociale beweging.

In mei 1940 wordt Nederland bezet. De rechtskundige praktijk blijft vermoedelijk bestaan tot medio 1940. In juli is het telefoonnummer van de praktijk vervallen. In de krant staat de praktijk in september bij de uitgesproken faillissementen. Waardoor de praktijk failliet is gegaan blijkt nergens.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog blijkt de Zwitserse nationaliteit de familie Zanoli regelmatig te helpen. De Zwitserse regering voorziet het gezin Zanoli af en toe van kleding, schoeisel en voedsel. Ook staat in de voortuin een bord waarop te lezen is dat de familie onder bescherming van de Zwitserse regering staat. Zanoli’s zonen worden weleens opgepakt, waarschijnlijk omdat ze de leeftijd hebben dat ze voor de *Arbeitseinsatz* naar Duitsland kunnen worden gestuurd, maar vanwege hun Zwitserse paspoort laten de Duitsers hen weer lopen.

De laatste vermelding van Henk Zanoli voordat hij in gevangenschap verdwijnt is in 1941. Op 4 mei meldt hij zich volgens een politierapport om vijf over twaalf op het politiebureau in Amsterdam, samen met ene Cornelis Johannes Vos. Zij zeggen de trein gemist te hebben en niet meer buiten te durven blijven. Dit zal vanwege de spertijd geweest zijn. Ze blijven in het politiebureau tot 04:30 uur. Verdere details ontbreken.

Als de Duitsers in 1941 de Sovjet-Unie binnenvallen proberen ze in Nederland mogelijk verzet uit linkse hoek te elimineren. In de nacht van 24 op 25 juni pakken zij tijdens de *CPN-Aktion* meer dan vierhonderd vooraanstaande communisten op. In de maanden die volgen worden nog een kleine tweehonderd personen gearresteerd.

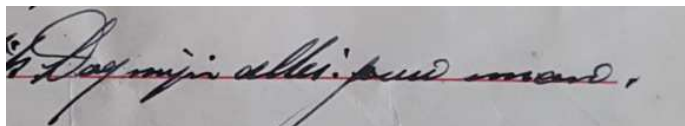
Zanoli heeft volgens de familie een mogelijke arrestatie zien aankomen en duikt onder. Korte tijd later wordt hij met nog een zestal inwoners van Laren alsnog opgepakt. In het NIOD zijn de arrestatiegegevens terug te vinden. Als bijlage bij een brief van 1 juli aan de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD* zit een lijst met gevangenen die tijdens de *CPN-Aktion* gearresteerd zijn en naar Kamp Schoorl overgebracht. Zanoli staat met nummer 132 op de lijst als Hendrico Zanoli. Er staat speciaal bij vermeld dat hij Zwitser is, geen religie heeft, getrouwd is, anarchosyndicalist en rechtskundige is. Op een andere lijst staat hij samen met zeven andere mannen uit Laren en Blaricum. Ook op deze lijst staat vermeld dat zij bij de *CPN-Aktion* gearresteerd zijn. Het betreft mecanicien Jan de Graaf, toneelspeler Johan Hissink, arbeider Roelof Drent, schilder Louis Adriaan Bayle, tuinbouwwetenschapper Nicolaas B. Smit, monteur Wilhelmus J. van der Veer en leraar Johannes van Uden.

Het is niet duidelijk hoe lang Henk Zanoli in Kamp Schoorl verblijft. Tijdens zijn verblijf schrijft hij een zeer persoonlijke brief aan zijn oudste zoon. De brief is voor de vierentwintigste verjaardag van Giorgio. Hij hoopt voor zijn zoon op een mooie toekomst: ‘In deze tijd moeten miljoenen mensen hun offer brengen op het altaar van een nieuwe en betere wereld, en ook ik kan daar schijnbaar niet aan ontkomen. Voor velen zal het niet meer gegeven zijn, deze nieuwe wereld te aanschouwen, edoch voor jou zal dat naar wij innig hopen wel het geval zijn.’ Hij schrijft ook dat hij blij is dat Giorgio de armoede bespaard gebleven is die hij in zijn jeugd kende en trots op hem is: ‘ik blijf op jou vertrouwen. Dat idee verlicht mijn bannelingschap en mocht hieraan een einde komen, dan wil ik niets liever dan met mama, jou en de jongens bouwen aan een toekomst die tot uitkomst voor ons allen het geluk betekent.’

Waarschijnlijk wordt Zanoli met het transport van 18 augustus of 26 oktober 1941 naar het net geopende Kamp Amersfoort overgebracht. Hij krijgt hier het kampnummer 323. Dit nummer is bekend omdat een in Amersfoort getekend portret van Zanoli de oorlog overleefd heeft. Het portret is duidelijk heel klein opgevouwen geweest, wat doet vermoeden dat het uit het kamp gesmokkeld is. De toevoeging ‘PD Amersfoort 42’ laat zien dat het portret in 1942 gemaakt is. Het portret toont een groot verschil in uiterlijk met de foto’s van voor de oorlog. Zanoli draagt, net als de andere gevangenen in Amersfoort, oude legerkleding van het verslagen Nederlandse leger. Zijn karakteristieke snor en sik zijn afgeschoren.

In een brief uit Kamp Amersfoort blijkt dat Zanoli inmiddels wanhopig is: ‘Wegens ziekte kon ik je niet eerder schrijven. Ben thans weer geheel hersteld. Hoe maken jullie het? Ik hoor niets, noch van mijn uitwijzing naar Zwitserland, noch van jouw relatie; die een onderzoek naar mij zou doen instellen. Mijn lieve Jopie, tracht alles op alles te zetten om mij hiervandaan te krijgen. Schrijf een genade verzoek aan hoogste Duitse

instantie. Laat de consul dat opmaken en motiveer dat op mijn onschuld en op mijn gezondheidstoestand. Ik wanhoop soms heel erg dat wij elkander ooit weer zullen zien en iederen brief lijkt meer op een vaarwel dan op een wederzien. Wat voor hoge machten verhinderen mijn vertrek? Kan je daar niet achter komen? Waarom wordt er geen voortgang gemaakt. Schrijf ook of ik geen werk kan krijgen in Duitschland of in Eindhoven op de vliegtuigenfabriek. [...] In gedachte innig omhelst van je jou altijd liefhebbende man. Kus onze jongens heel hartelijk. Dag mijn alles; jouw man.'

Uit Kamp Amersfoort zijn ook nog een paar eigendommen van Henk Zanolli bewaard gebleven. Zo is er een houtsnijwerkje dat hij in het kamp vervaardigd zou hebben. Ook is er een met bloemen geborduurde lap waarop de datum van de verjaardag van Zanolli staat (10 juli 1942) en de teksten 'Kamp Amersfoort' en 'Moge uw levensweg bezaaid zijn met bloemen'.

Vanuit Amersfoort wordt Zanolli op 24 augustus 1942 overgebracht naar concentratiekamp Neuengamme, waar in die periode veel transporten met politieke gevangenen heengaan. Hij krijgt hier kampnummer 9744. Van de groep gevangenen die uit Laren en Blaricum afkomstig is, komen hier Johan Hissink, Louis Bayle, Nicolaas Smit en Wilhelmus van der Veer om het leven.

Op 10 september 1942 staat Zanolli vermeld op de transportlijst van gevangenen die overgeplaatst worden naar concentratiekamp Dachau. Het grootste deel van deze gevangenen is besmet met TBC. Het transport wordt aangevuld met gevangenen die als beroep timmerman hebben. Henk Zanolli behoort tot de laatste categorie en wordt in Dachau ingeschreven met kampnummer 36.606. Op zijn *Schreibstube-karte* staat onder meer vermeld dat hij verblijft in barak 8, rooms-katholiek is en advocaat van beroep. In dit kamp staat Zanolli op de lijst van gevangenen die brieven mogen schrijven naar familie. Geen van deze brieven is voor zover bekend bewaard gebleven. In Dachau wordt Zanolli ziek en verblijft hij een dag of tien in de ziekenbarak. Johannes van Uden uit de groep Laren-Blaricum overleeft Dachau niet.

Eind januari 1944 wordt Henk Zanolli op transport gesteld naar de *Deutsche Ausrüstungswerke* in Lublin, een buitenkamp van Majdanek. Hij krijgt het nummer 6977 en staat vermeld als timmerman. In dit kamp waren ongeveer veertig Nederlandse gevangenen. Tijdens deze periode leert Zanolli medegevangene

Leen van Blitterswijk kennen die hierover schreef: 'Het was in dit kamp dat ik Henk Zanolli leerde kennen. Wat mij toen al direct opviel, was dat Henk door zijn prettige en vriendelijke persoonlijkheid al heel spoedig in een Nederlandse vriendenkring werd opgenomen.'

Uit dit werkkamp is een korte in het Duits geschreven brief van Zanolli bewaard gebleven. Hij schrijft vooral dat hij zich zorgen maakt om zijn vrouw en kinderen. Hij spreekt de wens uit dat ze altijd samen zullen blijven en eindigt met de woorden: '*Dich Küsse ich viele viele mahle und Halte Dich gut mein liebe Joop. Deine dich liebende man und Papa.*'

In juli 1944 naderen de Russen Lublin en wordt het kamp haastig ontruimd. De gevangenen moeten te voet naar Auschwitz. Zanolli weet deze dodenmars te overleven. Van Blitterswijk herinnert zich het volgende: 'Vlak na de mars uit Lublin bezocht ik hem in zijn "Block" in Auschwitz, waar hij met een aantal andere Nederlanders was opgenomen. Ik trof hem daar temidden van de overige Nederlandse vrienden, weliswaar uiterlijk nog de sporen vertonend van de ondergane ontberingen maar verder ongebroken, bezig met het vertellen van anekdotes uit zijn rechtskundige praktijk.' De rest van het jaar zal Zanolli in Auschwitz verblijven. Van de groep Laren-Blaricum komt Roelof Drent in Auschwitz om het leven.

Op 25 januari 1945 moet Zanolli wederom op transport. Ditmaal naar concentratiekamp Mauthausen. Hier krijgt hij gevangennummer 122.208 en staat hij vermeld als een gevangene uit Auschwitz die *Schutzhäftling* is. Zanolli is vermoedelijk ernstig verzwakt want amper twee weken later overlijdt hij. In het dodenboek van Mauthausen staat dat hij op 12 februari 1945 om 03.20 uur overleden is aan longontsteking. Johanna Zanolli moet lang wachten op een officiële bevestiging van het overlijden van haar Henk. Wel krijgt ze al vrij snel na de bevrijding een brief van Leen van Blitterswijk waarin staat dat Henk is overleden in Mauthausen. Pas in januari 1956 komt de officiële bevestiging.

Na de oorlog blijkt dat, ondanks Zanolli's gevangenschap, Johanna en de kinderen tijdens de oorlog de zorg hebben gedragen voor een Joodse onderduiker. Eind 1943 kwam de elfjarige jongen Elchanan Pinto bij hen in huis. Hij werd Piet genoemd en overleefde de oorlog. Johanna Zanolli en haar zoon Henk jr. zouden hiervoor de onderscheiding Rechtvaardige onder de Volkeren van Yad Vashem ontvangen.

Op 4 mei 1988 wordt Zanolli, een jaar na de onthulling van het monument, alsnog toegevoegd aan de namenlijst. In aanwezigheid van de familie Zanolli wordt zijn naam onthuld door de burgemeester van Eemnes, mevrouw De Leeuw-Mertens, met de woorden: "Zo zal ook hij, samen met al die anderen die voor onze vrijheid vielen, altijd herdacht worden."

Geschreven door Peter Mreijen (1974), docent geschiedenis aan Het Baarnsch Lyceum, voor het herinneringsboek in de Verzoeningskerk in de Gedenkstätte Dachau.

Belangrijkste bronnen:

- Archiefstukken BEL Courant
- Archiefstukken Historische Kring Eemnes
- Archiefstukken Oorlogsnazorg Rode Kruis Den Haag
- Archiefstukken ITS Bad Arolsen
- Privécollectie familie Calis-Zanolli

Dachau, 22 maart 2018

Peter Mreijen
auteur, docent geschiedenis
Het Baarnsch Lyceum

Joan Liane Zanolli
kleindochter